

Camp obert

El 'maleït'



Joan Comorera va ser, procedent de la USC, un dels principals caps del PSUC durant la guerra i els anys posteriors. Més tard va ser defenestrat per no seguir l'ortodòxia marcada.

Al gener es compliran vint anys de la desaparició de Josep Solé Barberà, un dels dirigents històrics del PSUC durant la Transició, al qual va ser sempre lleial des d'una actitud crítica



→ Aquesta imatge omple la portada del llibre d'Andreu Mayayo. Un Solé Barberà en un acte públic.

El comunista volterrià

Josep Solé Barberà (1913-1988), un dels grans noms del PSUC, ja té una bona biografia que explica el personatge i el situa molt bé en la història recent del país. Solé va ser advocat de presos, marxista, vitalista, d'un catalanisme ferm i un home de consensos

Pep Martí · BARCELONA

Andreu Mayayo ha escrit una magnífica biografia d'un dels dirigents del PSUC més rellevants de l'antifranquisme. Josep Solé Barberà, advocat. La veu del PSUC (L'Avenç) mereix una lectura atenta.

Solé Barberà va néixer a Llívia, el poble de la Cerdanya circumdat per l'Estat francès, on els seus pares, Àngela Barberà i Agustí Solé, hi estaven destinats com a mestres. Així, aniria seguint els pares a mesura que aquests es traslladaven a altres contrades, com a Vidreres i més tard a Reus. De fet, l'Àngel i la Bàrbara provenien de pobles del Baix Camp. El noi va estudiar el batxillerat i va poder entrar a la Universitat de Barcelona. La primera idea era fer filosofia i lletres, però les majors sortides

professionals que oferia dret van acabar decidint-lo per aquesta branca. Segurament l'ambient liberal que es vivia a casa va influir en el noi, però va ser a Barcelona on el futur dirigent *psuquero* va connectar amb els sectors més inquiets de l'esquerra intel·lectual.

Home d'ateneu

El seu neguit el va dur a freqüentar l'Ateneu Enciclopèdic Popular (AEP), en uns anys, vigília de la proclamació de la República, en què part del món de les idees es gestava en els ateneus. L'Ateneu Polític que aleshores existia li va semblar massa estirat, tot i que el dirigien figures d'idees socialistes, i l'Ateneu Barcelonès –al qual també estaria vinculat– el trobava massa antic. Així que es va fer assidu de l'Enciclopèdic, que aleshores era al carrer del Carme.

Va ser a l'AEP on va connectar amb un grup de joves marxistes que serien un dels nuclis fundadors del Bloc Obrer i Camperol, l'organització dirigida per Joaquim Maurín que combinava la ideologia comunista amb l'afirmació catalanista. El BOC va ser una força minoritària, però influent en alguns sectors joves.

I va ser a la biblioteca de l'Enciclopèdic on va endinsar-se en les lec-

Va ser un home de frontera, un marxista ortodox i catalanista que respectava Maurín i Comorera

tures que el nodririen. El va impactar especialment la lectura de *Cândid*, de Voltaire, una crítica mordaç del filòsof francès a l'optimisme de Leibniz, representat per un dels protagonistes del llibre, Pangloss. Potser la lectura de Voltaire el va fer una mica heterodox dins de l'univers comunista. Mayayo descriu Solé com una barreja de Pangloss –un nom que ell utilitzaria sovint, no sense ironia–, Ariadna –per la capacitat d'embolicar la troca i unir elements diversos– i Sísif –per la seva capacitat de sobreviure, ja en va donar mostres de petit, en superar la «grip espanyola» que va assolir Espanya després de la Guerra del 14.

A mesura que el BOC es va apropar a l'Esquerra Comunista de Nin i, per tant, en certa manera, al trotskisme, Solé se'n va allunyar. Ell se

Polièdric



Solé Barberà, Pep Jai, Andreu i Abelló... Tota una colla de gent de les comarques tarragonines que van destacar per la seva defensa dels ideals del republicanisme i de l'esquerra.



L'estalinisme va fer molt de mal al marxisme arreu. La incapacitat de condemnar-lo de molts partits i dirigents comunistes és una llosa massa pesada encara avui. Solé Barberà també va ser estalinista.



→ Una fotografia de Solé Barberà jove.



→ Un dels cartells del PSUC durant la guerra.



→ Els diputats comunistes al Congrés el 1977, amb La Pasionaria, Carrillo, López Raimundo i, a la dreta, Solé.

Andreu Mayayo » Historiador

«**» Solé Barberà va ser sempre un heterodox disciplinat**»

Andreu Mayayo va conèixer personalment Josep Solé Barberà i no pot evitar sentir-s'hi fascinat. La biografia que ha escrit traspua aquesta seducció, però a la vegada és d'un rigor historiogràfic absolut i fa llum sobre les moltes cares d'aquest advocat polièdric. «Va ser sempre un heterodox disciplinat —diu l'autor—, un membre del PSUC que no va negar mai que va ser estalinista, i un home d'una gran autenticitat i calidesa humana.»

Per a Mayayo, Solé representa «tots aquells antifranquistes que no van estar a l'exili ni en la clandestinitat. He volgut posar la lupa en un exemple d'aquesta generació de resistent públics. Ell, després de sortir de la presó, l'any 1944, i d'acabar el seu desterrament a la Manxa, opta per sobreviure com a resistent públic. I ho aconsegueix. És un dels qui assisteixen al judici contra Comorera, és un dels qui dins del Col·legi d'Advocats se signifiquen contra la dictadura, és un dels qui porten el taüt de l'abat Escarré». El llibre de Mayayo no amaga aspectes sorprenents del biografat, com la seva participació en el negoci del Panam's.

Segons Mayayo, «una de les coses que m'interessaven de la figura de Solé Barberà és que ell va participar activament en els esdeveniments de la República i la guerra, però no era dels qui estaven en el balcó. És a dir, va ser un jove actor d'aquell procés polític». Fins ara no se sabia tampoc que el dirigent *psuquero* havia estat condemnat a mort pels seus en plena Guerra Civil. Però, és clar, per un motiu molt allunyat de l'ideològic pel qual els franquistes tornarien a condemnar-lo... ■

Qui sinó un personatge com ell era 'capaç' de ser condemnat a mort pels dos bàndols de la guerra

157 dies són els que va passar a la presó esperant el moment de la seva execució pels franquistes

sentia més atret pel marxisme majoritari i el seu radicalisme social el distanciava d'ERC i d'Estat Català. Per això va entrar a militar a la Unió Socialista de Catalunya i va saludar amb entusiasme la fundació del PSUC, on es va integrar la USC, en el moment d'esclatar la guerra.

En un primer moment, Solé, jove advocat, va ser nomenat jutge d'instrucció de Reus. Potser hi va influir el seu amic Josep Andreu i Abelló, president del Tribunal de Cassació. Després anà al front en qualitat de comissari del PSUC.

Dues condemnes a mort

Una de les moltes pàgines fins ara desconegudes de Solé és el fet que va ser condemnat a mort per un tribunal franquista... i per un de republicà. Mayayo ho explica en el llibre. La seva relació amb Carmen

Punyed, filla d'una família tradicionalista de Reus, va fer ajornar el seu retorn al front en un dels seus permisos. Això aleshores era motiu d'un procés que podia acabar molt malament. Jutjat per un tribunal militar, fou condemnat a mort per desertor i tan sols la intervenció d'Andreu i sembla que també del general Modesto impediren l'execució i aconseguiren la commutació per una condemna de presó.

L'entrada dels franquistes, però, no va suposar cap millora per a qui havia estat jutge i comissari dels *rojos*. Condemnat a mort altre cop, va salvar la vida per les gestions intenses de la família de Carmen Punyed, que, si bé van impedir que continués la relació entre tots dos, van salvar-li la vida.

L'obra de Mayayo és plena de moltes altres pàgines sucoses d'aquest advocat comunista força heterodox.

Com a advocat, va voler assistir al procés franquista contra Joan Comorera, exsecretari general del PSUC expulsat del partit pel seu suposat títisme. Una mostra més que per a Solé la simpatia i el respecte per les persones estava per damunt de les obediències dogmàtiques.

Va destacar durant els anys seixanta com a advocat de detinguts i processats pel Tribunal d'Ordre Públic

Va guanyar-se la vida com a soci del Panam's, un 'night-club' d'èxit a la Barcelona dels 60

(TOP); però, com assenyala Mayayo, no es podia guanyar la vida d'advocat de Miguel Núñez. El llibre detalla la relació del futur diputat com a soci junt amb un amic del Panam's, un *night-club* barceloní on tenia el despatx i on es guanyava força bé la vida. Això, la vida, era un altre dels referents ideològics del personatge.

La crisi del PSUC

La mort de la dictadura va col·locar Solé Barberà en la primera fila dels polítics catalans. Com a dirigent d'un PSUC amb l'aureola de liderar el moviment antifranquista, fou elegit diputat a Corts en les eleccions de 1977 i reelegit en les de 1979.

Comunista convençut, proper a les tesis de l'anomenat sector leninista del PSUC, les seves relacions amb Antoni Gutiérrez Díaz, que va ser el màxim dirigent del partit junt

amb Gregori López Raimundo, no van ser mai bones. Problemes d'empatia personal els van allunyar sempre. Solé va viure amb intensitat, però alhora amb preocupació la crisi que va suposar el cinquè congrés del PSUC, amb l'arribada a la direcció d'una aliança entre els leninistes de Francesc Frutos i els prosoviètics de Pere Ardiaca. Amb el primer, hi tenia bona relació, però no tant amb el segon, massa rígid doctrinalment per a un home que estimava tant la vida i les persones.

Solé Barberà va ser una de les moltes víctimes polítiques de la divisió del PSUC i de la seva pèrdua d'incidència electoral i social a partir dels inicis dels vuitanta. Això es va reflectir en la seva pèrdua de l'escó de diputat; però la seva fidelitat a la sigla i a les seves idees continuaria fins a la mort, el 1988. ■